

foruden Skolekommissionen har det dobbelte kirkelige Tilsyn, Provsten og Bispen. At Folkeskolen endnu ikke skulde være egnet til at have eget Tilsyn, et Skoletilsyn, synes jeg er ganske urimeligt at fastholde, og det er i mine Øjne en Tilside-sættelse af Skolen som Institution, at den skal have sit Tilsyn fra en helt anden Institution. Hvad vilde man sige, hvis f. Eks. Officerer skulde føre Tilsyn med en Syskole? Skolen bør kunne have sit eget saglige Tilsyn, men det skal helst ikke være et preussisk Tilsyn, som blot er til for at tage Læreren i Nakken, det skal være et dansk Tilsyn, og et dansk Tilsyn vil sige et Tilsyn, som væsentlig er hjælpende, raadgivende, vejledende, en Konsulentvirksomhed, et Tilsyn omtrent som Højskolernes Tilsynsmand udøver. Det nuværende Tilsyn kan hverken bedømme Skolens Gerning, eller vejlede Læreren eller tage Initiativ til noget som helst Fremskridt, fordi det ikke er et Skoletilsyn, og et Tilsyn, som ikke kan nogen af disse tre Ting, er dog et ret tvivlsomt Tilsyn at beholde. Lad os faa et Tilsyn af prøvede og erfarne Skolemænd, der kunne vejlede en ung Lærer, paaskønne en flittig Lærers Arbejde og kritisere en efterladende Lærers Arbejde, men som væsentlig staaer som raadgivende, hjælpende, vejledende, som Skolekonsulent.

Saa var der et Spørgsmaal, som blev nævnt lige i Forbigaaende: Konfessionsløs Skole. Det har vakt en Storm i mange Lande, og i somme Lande raser denne Storm endnu, der er Lande, hvor den har kastet Ministerier over Ende og ført Rigsdagsopløsninger med sig. Denne Storm vil jo neppe kunne rejses hos os, hvor de kirkelige Forskelligheder ere meget mindre fremtrædende end i de Lande, jeg sigtede til, men at den kan komme paa Dagsordenen, er slet ikke urimeligt. Hvis det ærede Medlem ved konfessionsløs Folkeskole forstaaer en Skole, hvor Kristendomsundervisningen ved Lovbud er sat ud af Skolen, da er jeg en afgjort og ubetinget Modstander af Tanken. Hvis han derimod, hvad jeg har Haab om er Tilfældet, mener, at vi bør stille henimod en Tilstand, hvor Læreren staaer frit, ikke bunden til en Bog og endnu mindre til en Eksamen, og kan tale til Børnene ud af sit eget Trøstindhold uden at skulle aflægge Regnskab, og med den Ret for Forældrene, at de kunne tage deres Børn ud, hvis de ere utilfredse med Undervisningen, er jeg en afgjort Tilhænger af Tanken. Jeg tror, at Folkeskolen trænger til dette, og det

vil blive en stor Befrielse ikke alene for mange Lærere, men ogsaa for mange Børn og en Hjælp til Fremvækst af meget godt inden for Folkeskolens snævre Vægge. Den første Vej er Tvangens absolutte Vej, med Magt at sætte Kristendomsundervisningen ud af Skolen, den sidste er den absolutte Friheds Vej, og den tror jeg, vi ville følge her i Danmark med den Fortid, vi have, og med den Forstaaelse, vi have af, hvad Frihed i aandelige Spørgsmaal er. Som sagt det er kun ganske faa Ord, jeg skænker denne Sag, den ligger jo ikke for, men da den blev nævnt, vilde jeg gerne lige røre ved den.

Maa jeg saa slutte med at sige, at jeg haaber, at de Ændringerr, der her foreligge, og som virkelig betyde væsentlige Fremskridt, maa blive gennemførte, og Lovforslaget maa faa en let Vej gennem Rigsdagen.

Aadal: Selv om det foreliggende Lovforslag kun er en mindre Ændring til Skoleloven af 24. Marts 1899, vil det dog, naar det bliver ført helt igennem i de forskellige Skoler, medføre betydelige Udgifter for Kommunerne. Det er der for saa vidt ikke noget at sige til, naar man faar Forbedringer paa Skolevæsenet, at det ogsaa bliver mere bebyrdende for Kommunerne. Men der er en Ting, man maa lægge Mærke til, nemlig at man ogsaa opnaar dette, at disse faa mere Selvstyre over deres Skolevæsen, samtidig med, at man saaledes bebyrder dem. Ser man tilbage paa Skoleloven, forekommer det mig, at Kommunerne ikke efter den har faaet det Selvstyre, de burde have i Forhold til de Byrder, der ere blevne dem paalagte. Nu tror jeg i og for sig ikke, at Skoleloven vilde have kunnet medføre de Byrder for Kommunerne, som nu er Tilfældet, hvis Skoleautoriteterne vilde have gaaet en lille Smule mere lempelig frem. Men man kan ogsaa gaa frem efter en Lov og ogsaa gaa frem lovmedholdeligt og dog skade den Sag, som man derved vil fremme. Jeg sigter her til de store kostbare Skolebygninger, som vi have maattet opføre rundt omkring i Kommunerne. Det er jo fuldstændig rigtigt og godt, at man faar sunde og hygiejniske Skolebygninger for Lærere og Børn, men Bygningsmaaden er foreskrevet paa en saadan Maade, at det blev os alt for kostbart, man kunde naa de samme Indretninger og de samme Goder, uden at man behøvede at komme saa højt op i Summen. Alle disse Bestemmelser